

Sajand Eesti
elektrivõrku

eile

1913 – 2023

&
täna

elektrilevi
sajand Eesti elektrivõrku

Eessõna

On palju asju, mis tänapäeval mõjuvad meile iseenesestmõistetavana – elekter, vesi, soojus, valgus, internet, teler. Tihtipeale ei märka me elektri olemasolu tähtsust enne, kui see puudub. Valgust pole, telefon ei lae, soojus puudub, kui elekter on väljas. Tegelikult on elekter meie kodudes tervelt ühe sajandi pikkune nähtus! Ja samal ajal leiutati ka raadio, valgusfoor, pesumasin, külmik ja televiisor. Kui nüüd mõelda, mida kõike selle ajaga saavutatud on, tuleb tõdeda, et ühtpidi on 100 aastat lühike, teistpidi aga väga pikk aeg.

Kuid elektrivõrgu jaoks on 100 aastat ennekõike lühike aeg. Kui täna otsustame investeringute üle, mis peavad meile ka 40 aasta pärast elektri olemasolu tagama, siis on hea märgata 40-50 aastat tagasi ehitatud võrguliine, mida siiani kasutame.

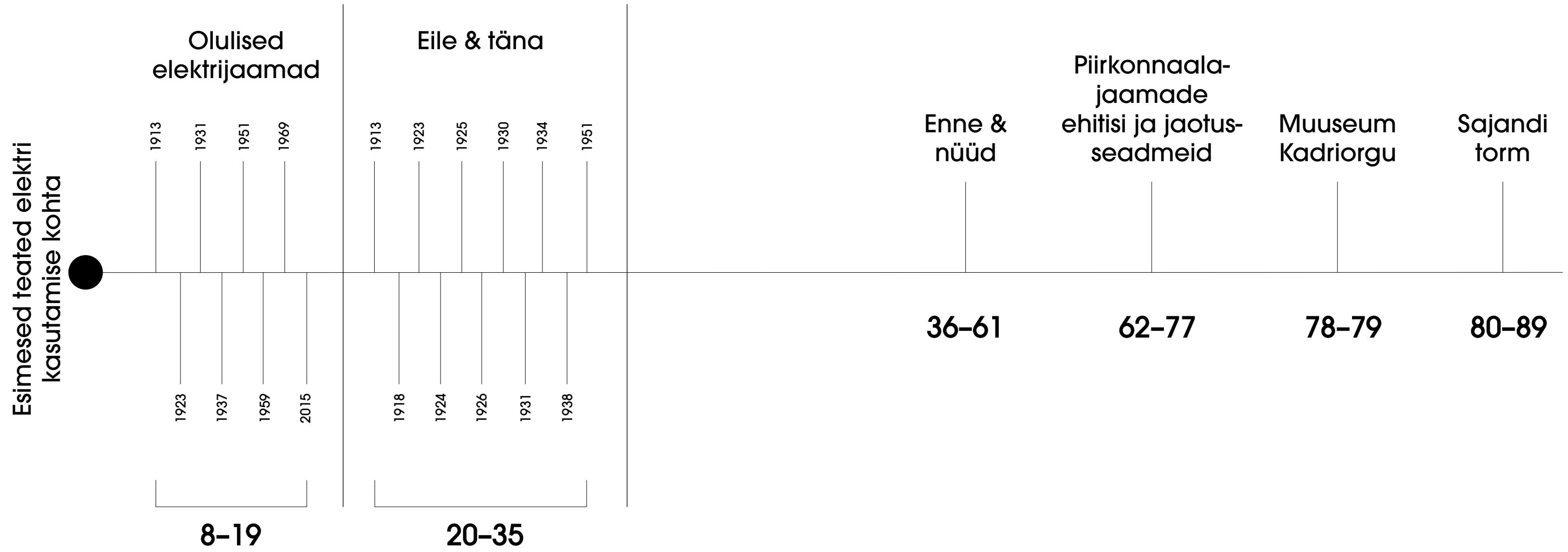
Niisugune pidevus on hea. Kuid oleme selle saavutanud ainult tänu järjepidevale hoolitsusele, mis ei tule ei kellegi muu kui meie töötajate panuse läbi. See, mida peame tavapäraseks, on aastatepikkuse ühise eesmärgi tulemus.

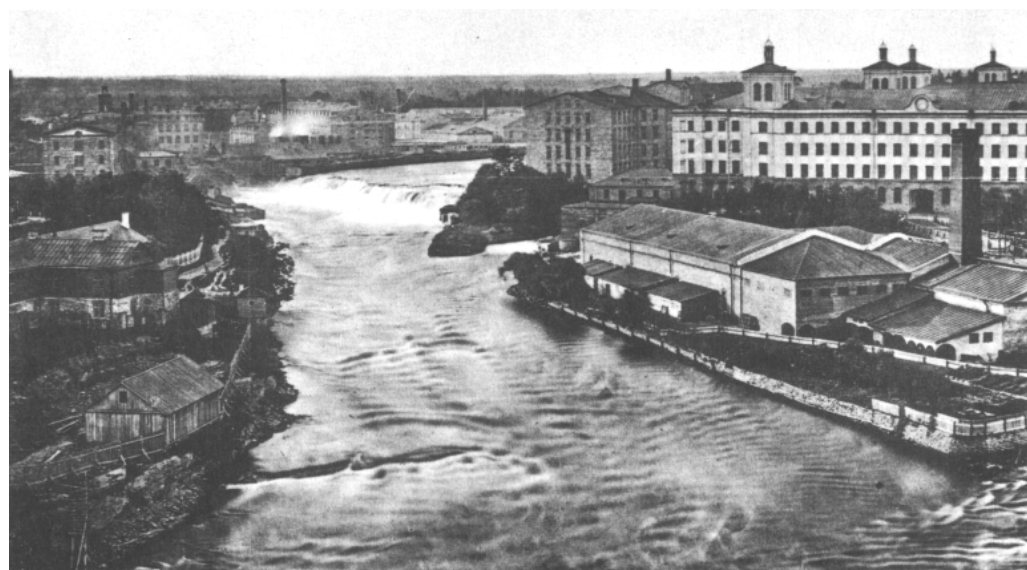
Sajand tagasi elanud inimene unistas, et elekter jõuaks temani. Täna on Eesti elektrivõrguga kaetud. Nüüd pingutame selle nimel, et suudaksime vastata klientide praeguste soovidele. Selleks rakendame veelgi paremat töökindlust, töötame rohepöörde ja kasvava tarbimise nimel.

Möödunud sajand oli elektrifitseerimise sajand. Järgmine kümnend on elektrivõrkude kümnend.

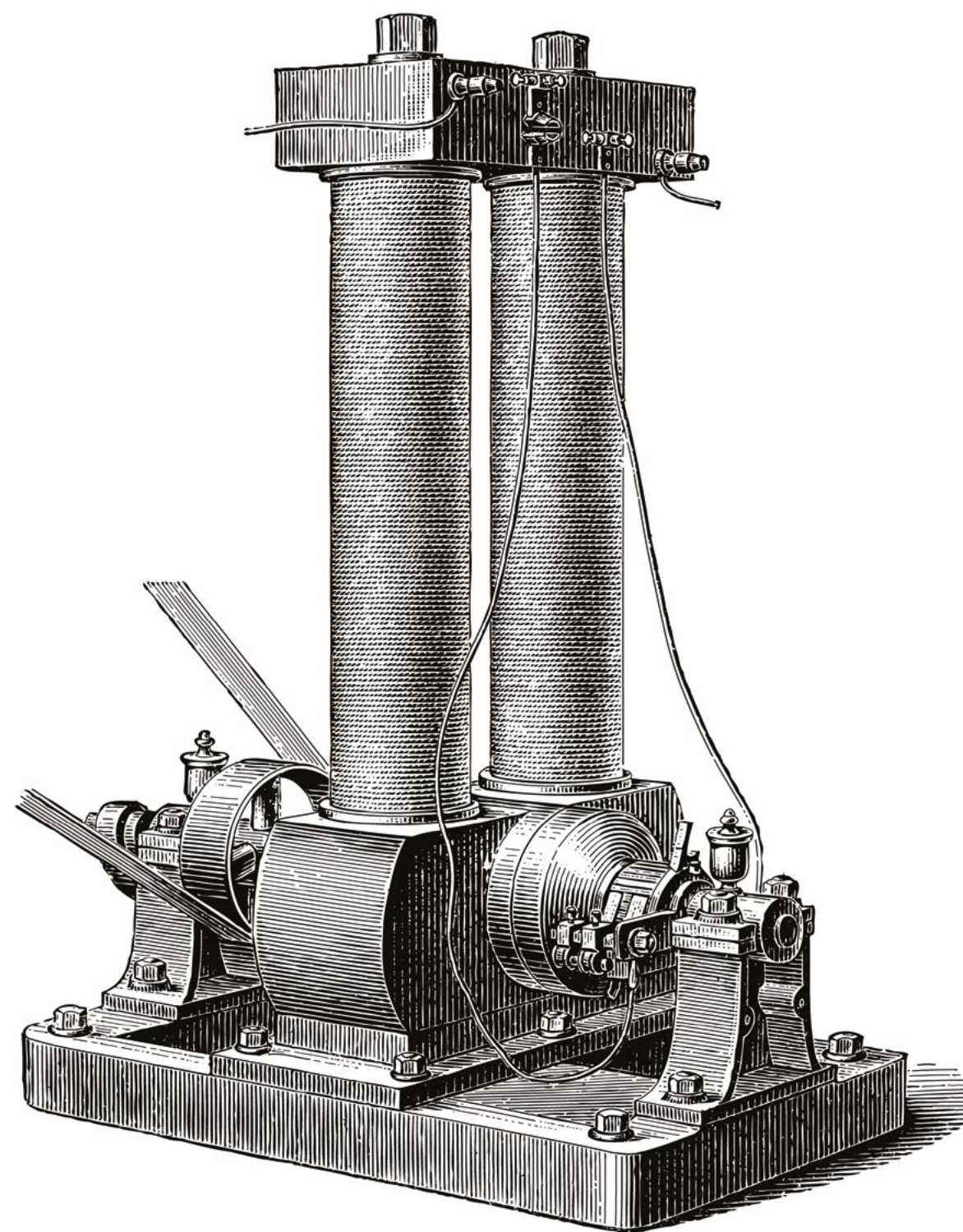
Mihkel Härm,
Elektrilevi juhatuse esimees.

Sisukord

Esimesed teated elektri kasutamise kohta Eestis Narvas Kreenholmi Manufaktuuris ja Tallinnas Wiegandi tehases (praegune "Ilmarine").

Edisoni dünamo

Sellised võisid olla esimesed alalisvoolugeneraatorid – Edisoni dünamod ka Eestis.

1913–
2015

Olulised elektrijaamad
kui energiaallikad ülemaa
elektrivõrgule läbi aegade

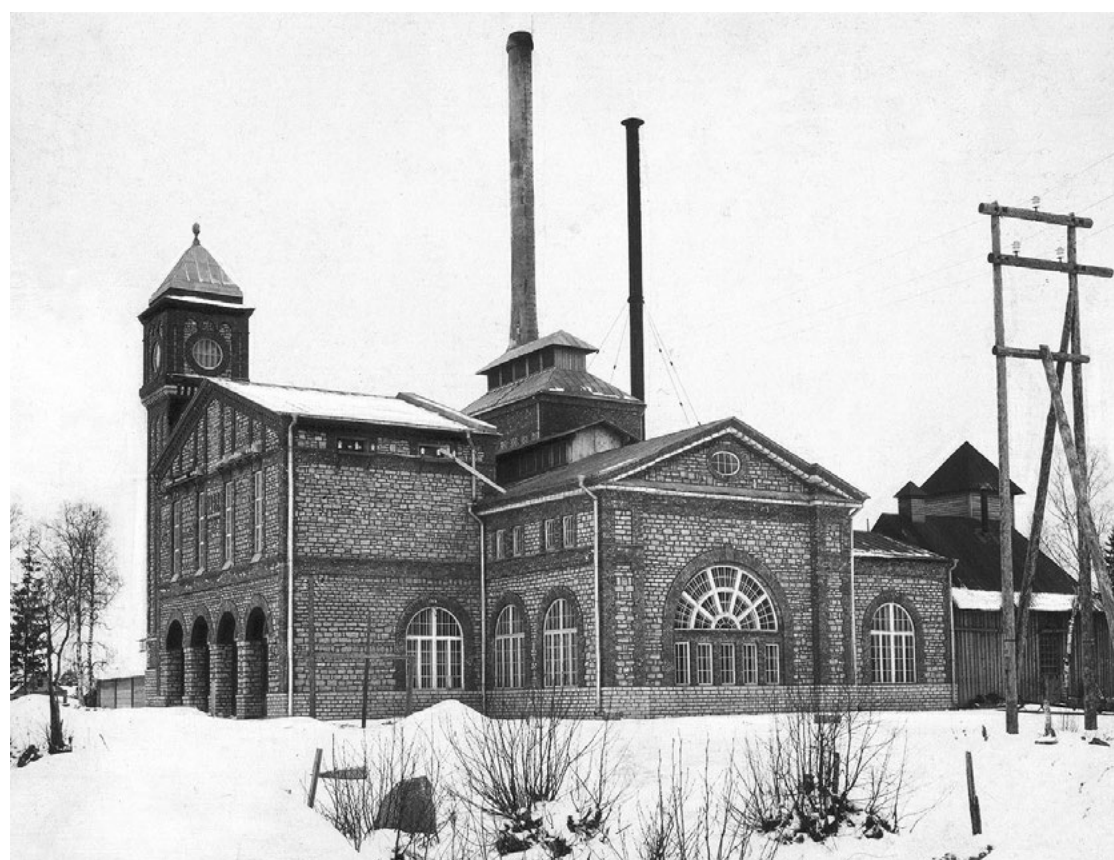
ELEKTRI-
JAAMAD

1913

Tallinna elektrijaam

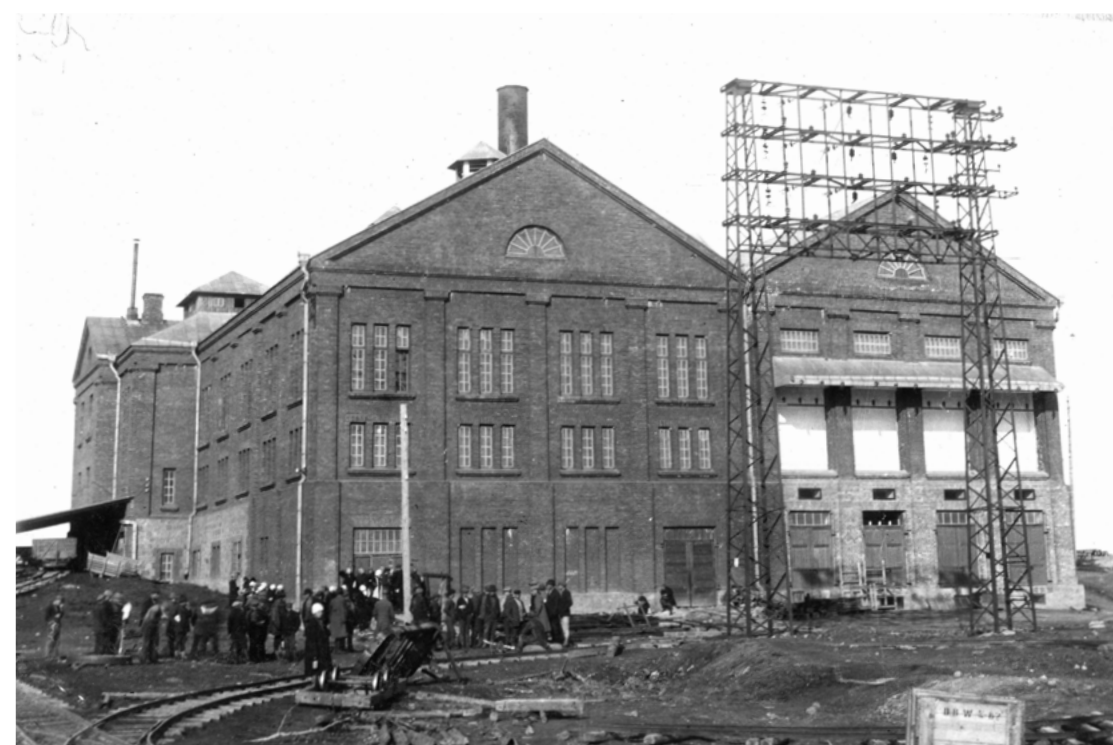
1923

Ellamaa elektrijaam

12

1923

Ulla elektrijaam

13

1931

Narva hüdroelektrijaam

14

1937

Püssi elektrijaam

15

1951

Ahtme elektrijaam

16

1959

Balti elektrijaam

17

1969

Eesti elektrijaam

18

2015

Auvere elektrijaam

19

1913—
1951

FOTOD:
EILE
& TÄÄNA

Eesti esimesed vahelduvvoolu alajaamad
Eestis paigaldati Tallinnas 1913 aastal.

Raudkioskalajaam Vanaturul

1913

Raudkioskalajaam Kadrioru pargis

22

Vallimäe alajaam Rakveres

1918

Uus komplektalajaam samas asukohas

23

Tallinna Peaalajaam

1923

Linnamäe alajaam Läänemaal

1923

Tänapäeval korrastatud hoone omaniku (Eesti Raudtee) poolt

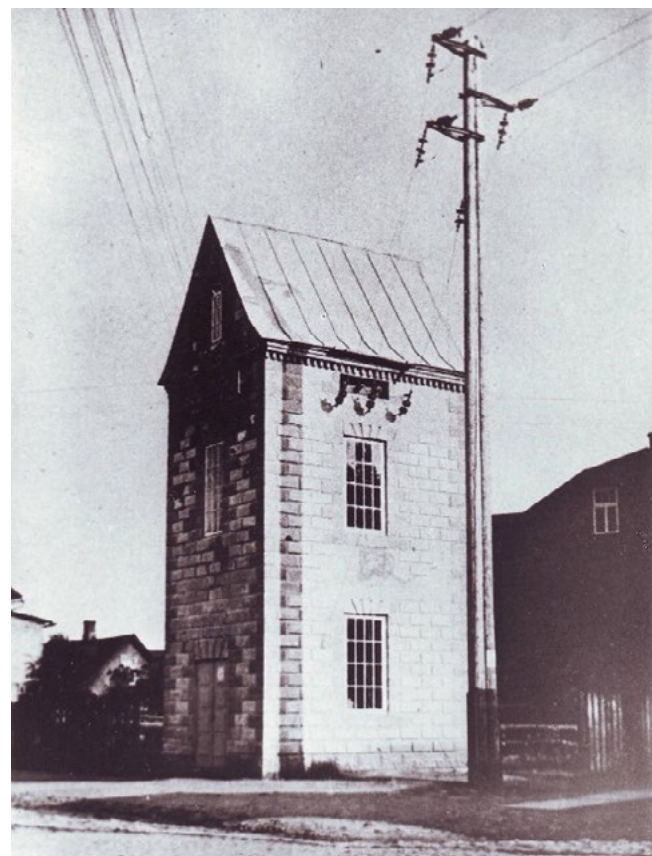
24

Linnamäe alajaam Elektrilevi poolt värskendatuna tänapäeval

25

Õhne alajaam Tartus, Karlovas

1924

Õhne alajaam Tartus, Karlovas Elektrilevi poolt värskendatuna tänapäeval

26

Lai tn. alajaam Paldiskis

1925

Lai tn. alajaam Paldiskis tänapäeval

27

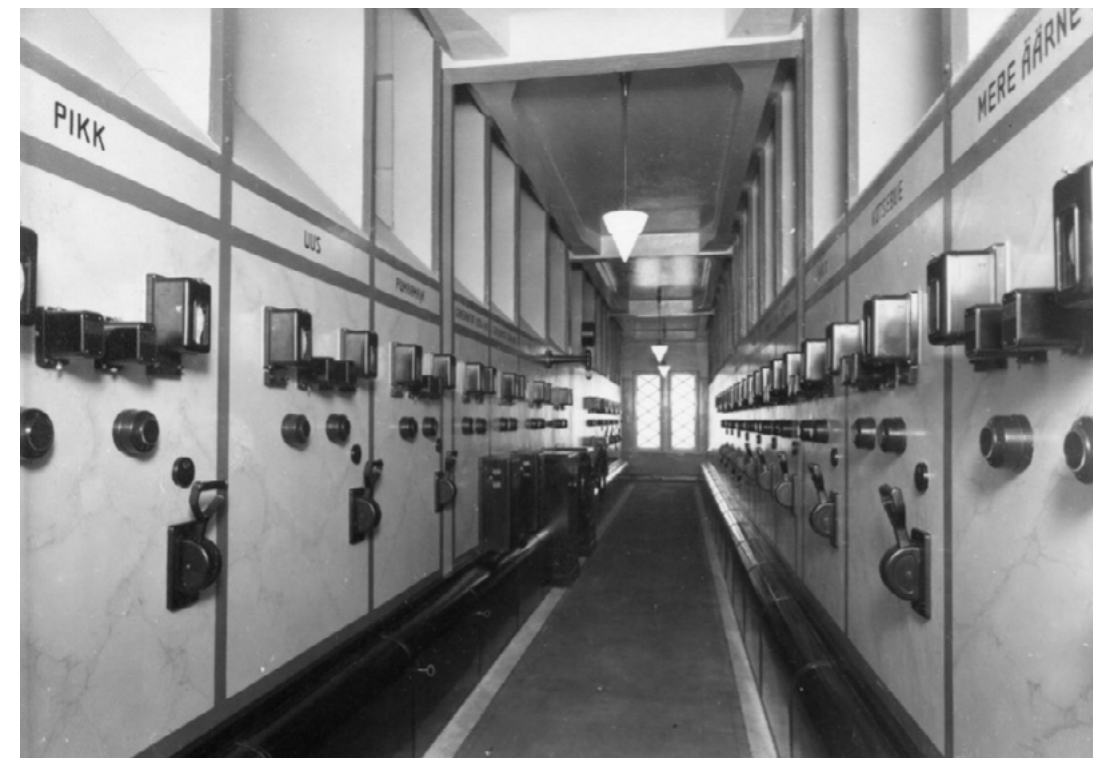

Kastani (Kuperjanovi) tn. alajaamahoone
Tartus on üks ilusamaid läbi aegade.

1926

Foto Tallinna Elektriamaa 3(6) kV
jaotlast peale selle valmimist

1930

Tänapäeval erakätes

28

Lülite ja ajamite vahetuse ning releekaitse
täiendamisega moderniseeriti enne maailmasõda
ehitatud elektriamaade keskpingejaotlaid.

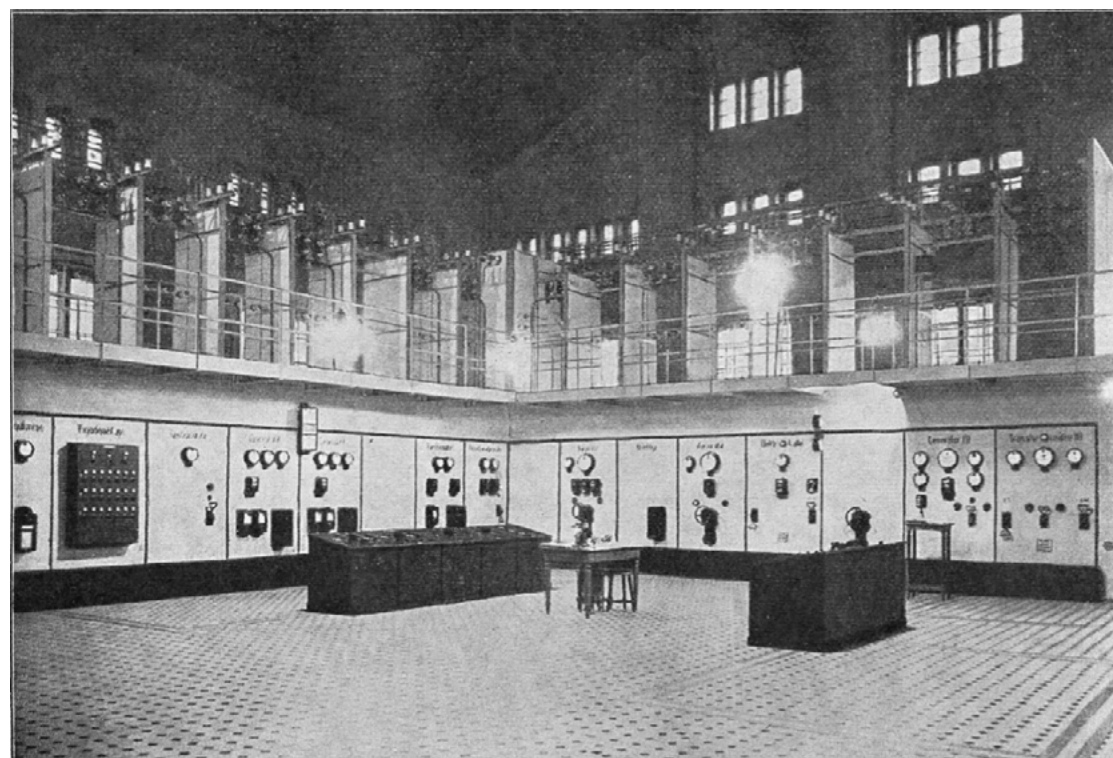

Peale alajaama
rekonstrueerimist 2003, aastal.

29

Narva HEJ elektriosa jaotus- ja juhtimisseadmed olid oma aja moodsaimad.

1931

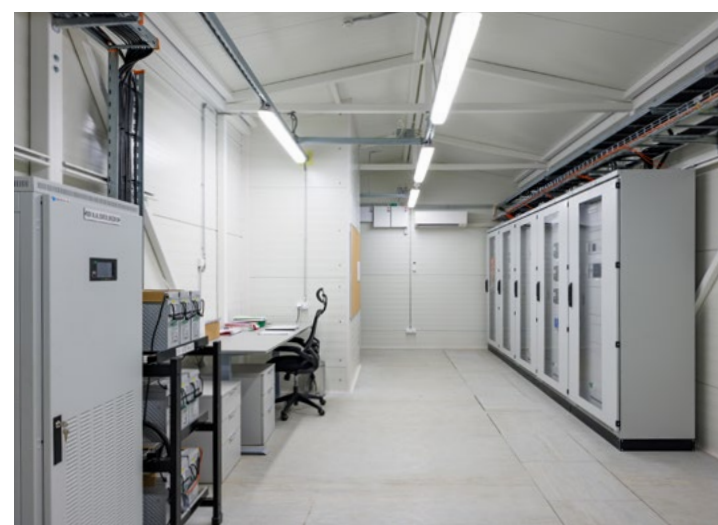
Paldiski mnt. alajaam Tallinnas

1931

Võrdluseks sama funktsiooniga seadmed aastal 2004 Järve alajaamas.

Tänaseks päevks on alajaama juhtimisseadmed töölaualt kadunud.

30

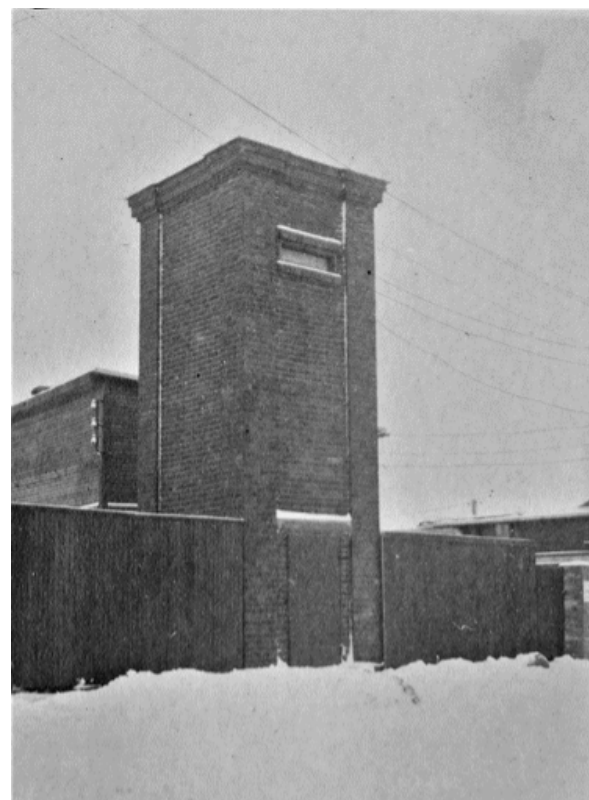

Korrastatud Elektrilevi poolt 2023. aastal

31

Rotermanni alajaam Viljandis

1934

Korrastatud Elektrilevi poolt.

32

Kohila 35 kV alajaam peale valmimist

1938

Tänapäeval on hoone kasutusel juba teisel eesmärgil.

33

Sõjajärgset energiadefitsiiti Põhja- ja Lääne-Eestis aitas mõnevõrra leevendada Ahtme elektrijaamast Eesti esimese 110 kV õhuliini ehitamine ning Järve alajaama valmimine Tallinnas

1951

Alajaam rekonstrueeriti 2004. aastal

Elektrilevi on korrastanud veel ajaloolisi kioskalajaamu Tallinnas, Tartus ja Harjumaal ning Eesti vanima raudbetoonist liiniposti Kadriorus Poska tänaval

ENNE & NÜÜÜD

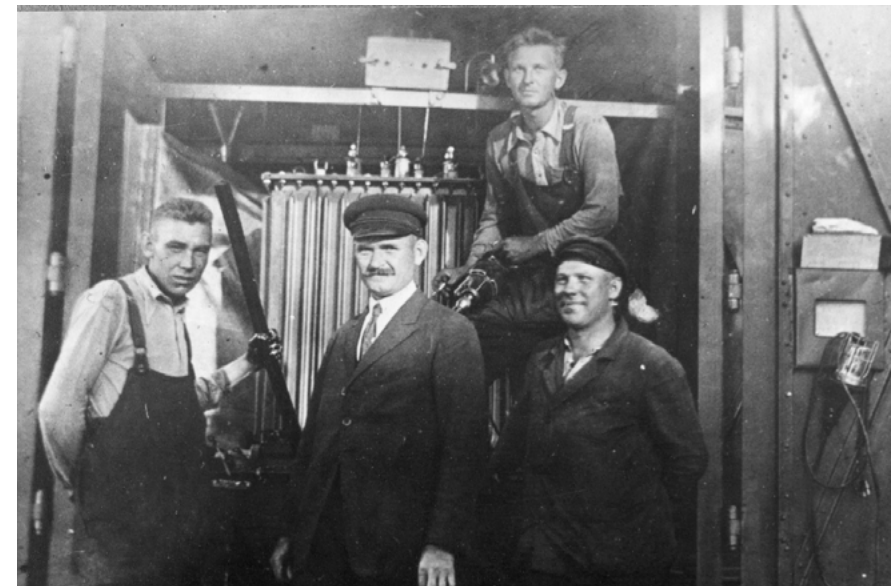

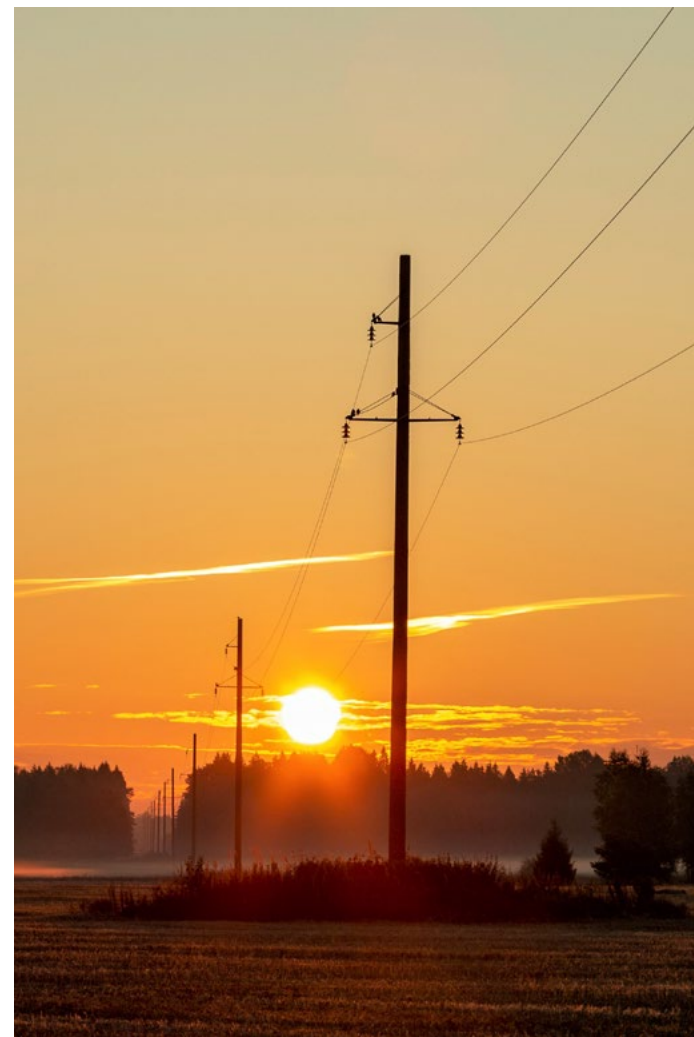
Pääskülas 1925 aastal

Lelle alajaama lähedal enne demontaaži 2020 aastal

Elektrikute hooldusbrigaad Tallinnas enne sõda ja tänapäeval

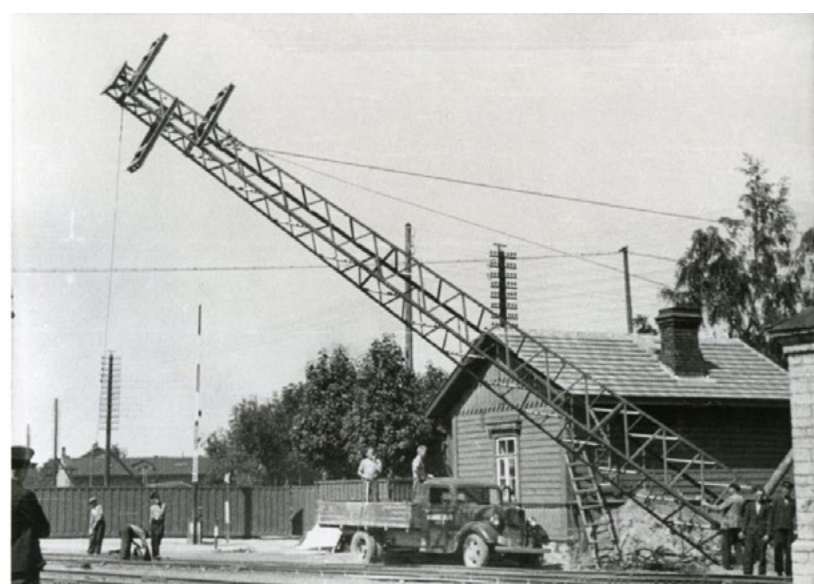
Õhuliinid 35 kV ja 110 kV pingel

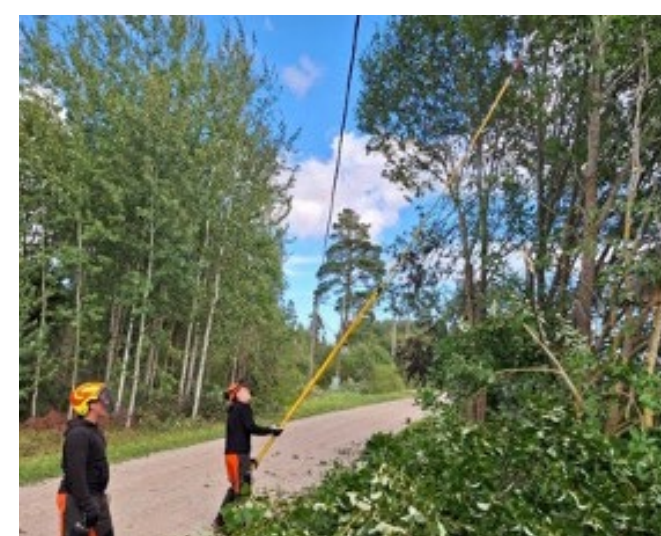
Okste kärpimine 1930ndatel

Liinimastide paigaldamine enne ja tänapäeval

Masti püstitamine Sikassaare - Nasva liinil mõned aastad tagasi.

Tänapäeval kärpesaega ning helikopteriga.

Liinikoridori puhastamine
võsarulliga 1970ndatel aastatel.

Liinikoridori puhastamine
2023. aastal.

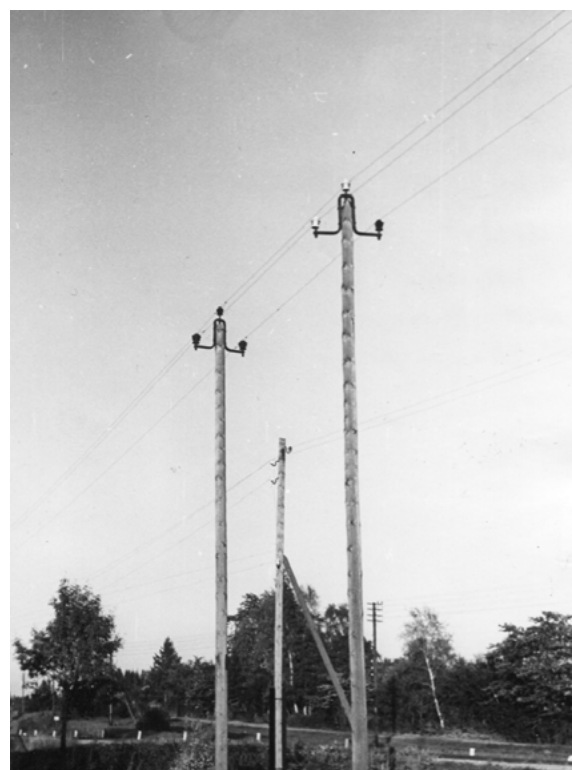

Trafo vedu alajaama
enne ja nüüd

Linimontöörid tööhoos

Ellamaa ja Kohila 35kV liin Lilleküla rdt. ülesõidu juures pisut enne demonteerimist 1959aastal

Keskpinge õhuliinidel on võetud paljasjuhtme asemel kasutusele kaetud juhe

35 ja 3 kV õhuliinide mastid Lasnamäel 1937

Kaablimuhvi montaaž kaevikus enne ja nüüd

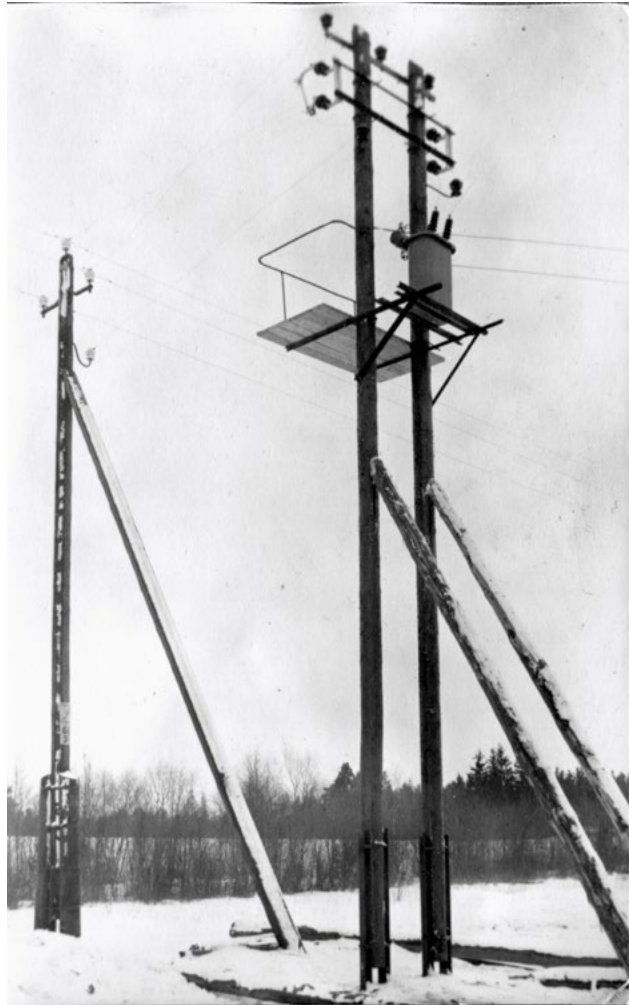
Liitumiskilbid enne sõda (Magasini tänaval) Tallinnas ja nüüd

Komplekt- ja mastalajaamad enne ja nüüd.

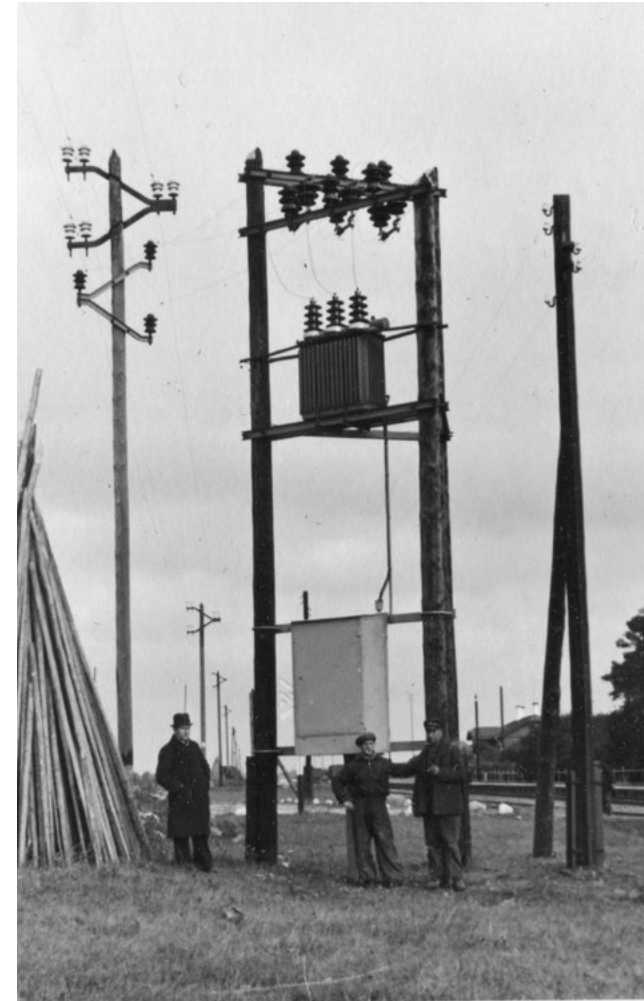

1931

1935

1937

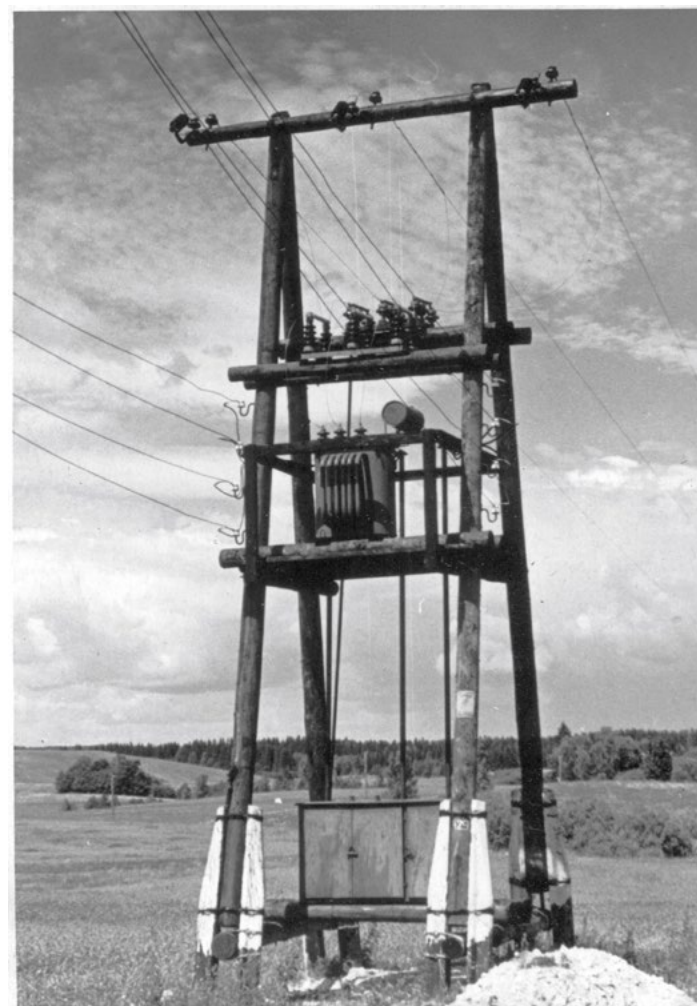

1938

1955

1960ndad

1965

1975

Mastalajaam aastast 1999

Mastivõimsusülfti aastast 2008

2015

Kaabli paigaldamine Tartus aastal 1935

Foto Saaremaa kaabli paigaldamisest aastal 1964

Kaabli
paigaldamine

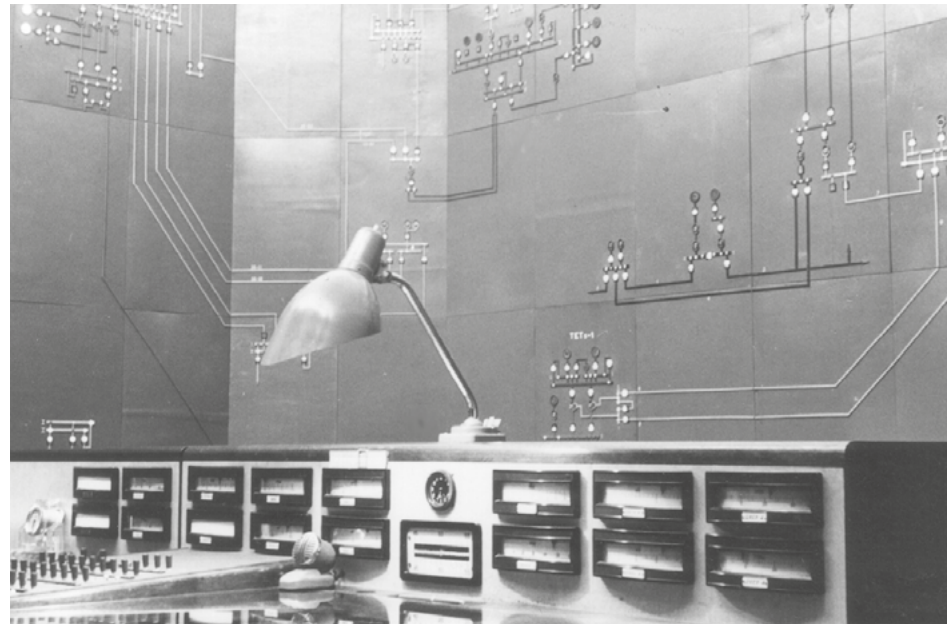

Kaabli paigaldamine Roiul „kündmise“ meetodil 2011. aastal.

Pamma - Emmaste merekaabli paigaldamine 2009. aastal.

Dispetšeri töökoht
Laial tänaval 1956-57

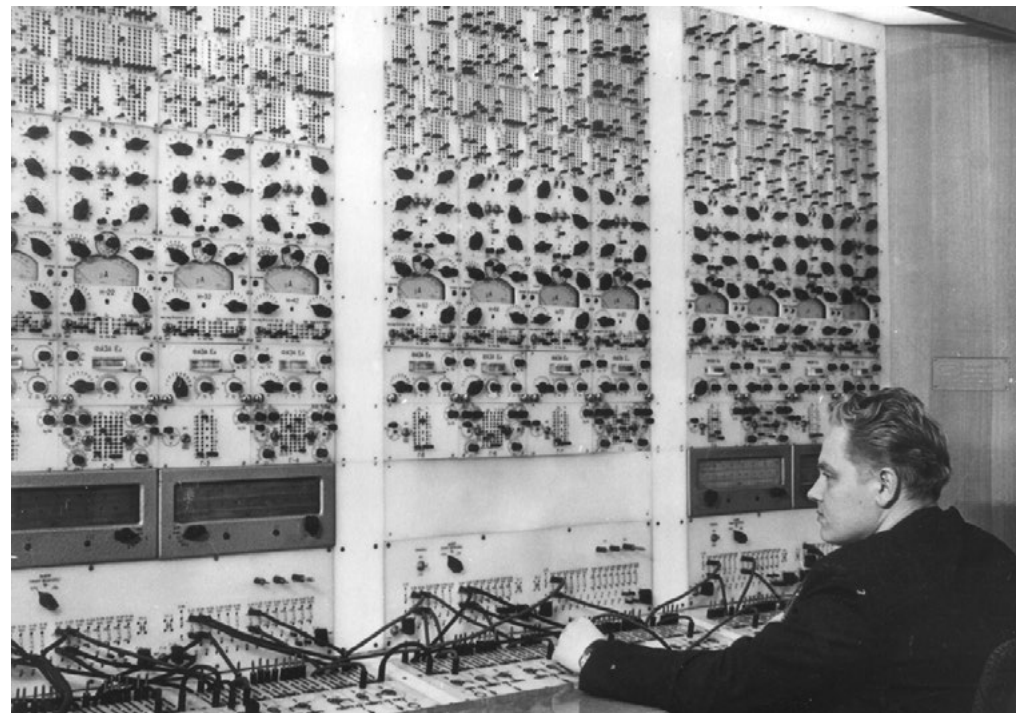

Põhja Elektrivõrkude arvutuskeskus
1980ndate teisel poolel.

Võru elektrivõrgu
dispetšipunkt 1993

Elektrisüsteemi dünaamiline mudel
pool sajandit tagasi

Töökoht juhtimiskeskuses
aastal 2023

Piirkonnaala-
jaamade ehitisi ja
jaotusseadmeid
nõukogude ajast
ja tänapäeval

Nõukogude perioodil ehitatud piirkonnalaajamade uuendamine sai hoo sisse peale Jaotusvõrguettevõtte (Elektrilevi eelkäija) moodustamist 1999. aastal. Loo 110/10 kV alajaama jaotusseadme uuendus valmis ühe esimesena.

Soo alajaama jaotusseadme hoone peale alajaama rekonstrueerimist 2010. aastal.

Inglise tootja Cooke&Ferguson keskpingejaotusseade paigaldati Soo alajaama 1952. aastal

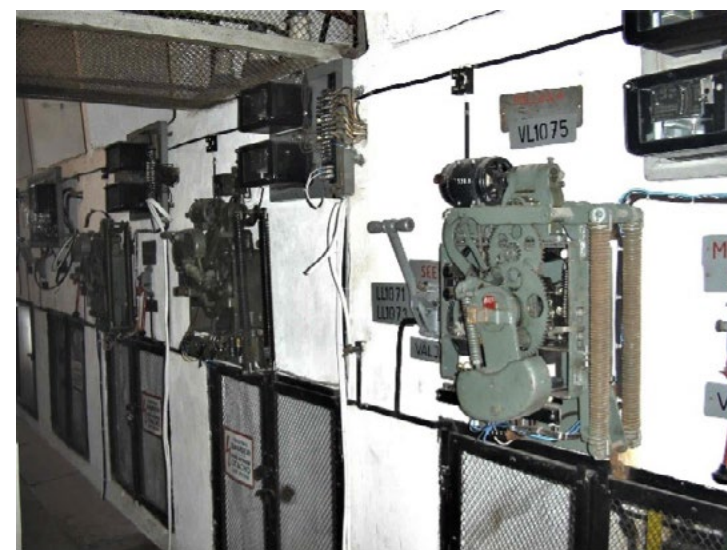
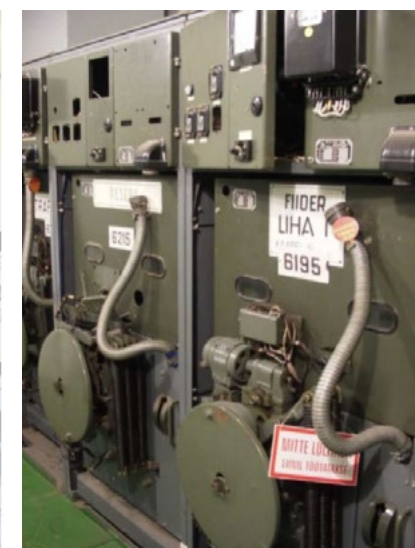
Riisipere alajaam 2023. aastal.

Uus jaotusseade aastast 2010

Ülemaa elektrivõrgu juubeliks 2023 aasta novembris valmib Kadriorus 1938, aastal ehitatud alajaama hoones Kadriorus muuseum-alajaam, kuhu on paigaldatud originaalsed kesk- ja madalpingeseadmed ning jõutrafo esimese Eesti Vabariigi perioodist.

SAJANDI TORM 1967 JA 2023 SAAREMAAL

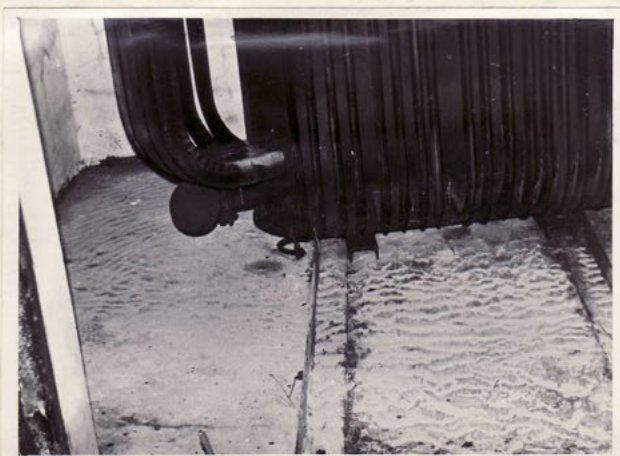
Jaotusvõrgu tegevuse lahutamatu osa on algusaegadest võitlus tormide ja muude erakorraliste ilmastikunähtustega, nende tagajärgede likvideerimine ning klientidele elektrivarustuse võimalikult kiire taastamine. Allpool on väljavõtteid 1967. aasta 6.-7. augustil möllanud nn "sajandi tormi" avariiaktist. Võrdluseks fotod Saaremaal 2022 detsembris toimunud erakorraliste ilmastikunähtuste (jäide, rohke märg lumi, tugev tuul) tagajärjel tekkinud rikete likvideerimisest.

-6-

Следы затопления на п/ст 6/0,4 кв Мударавила в городе Пярну.

Песок нанесенный волнами на пол трансформаторного помещения п/ст 6/0,4 кв Мударавила в городе Пярну.

-2-

Разваленный лес и разрушенная ЛЭП 15 кв в районе Килинги-Нымме

Разрушенная ЛЭП 15 кв Асуя в районе Килинги-Нымме

2023 Saaremaal

2023 Saaremaal

Koostas
Raivo Rebane
20.06.23

Elektrilevi
perekond 2023

